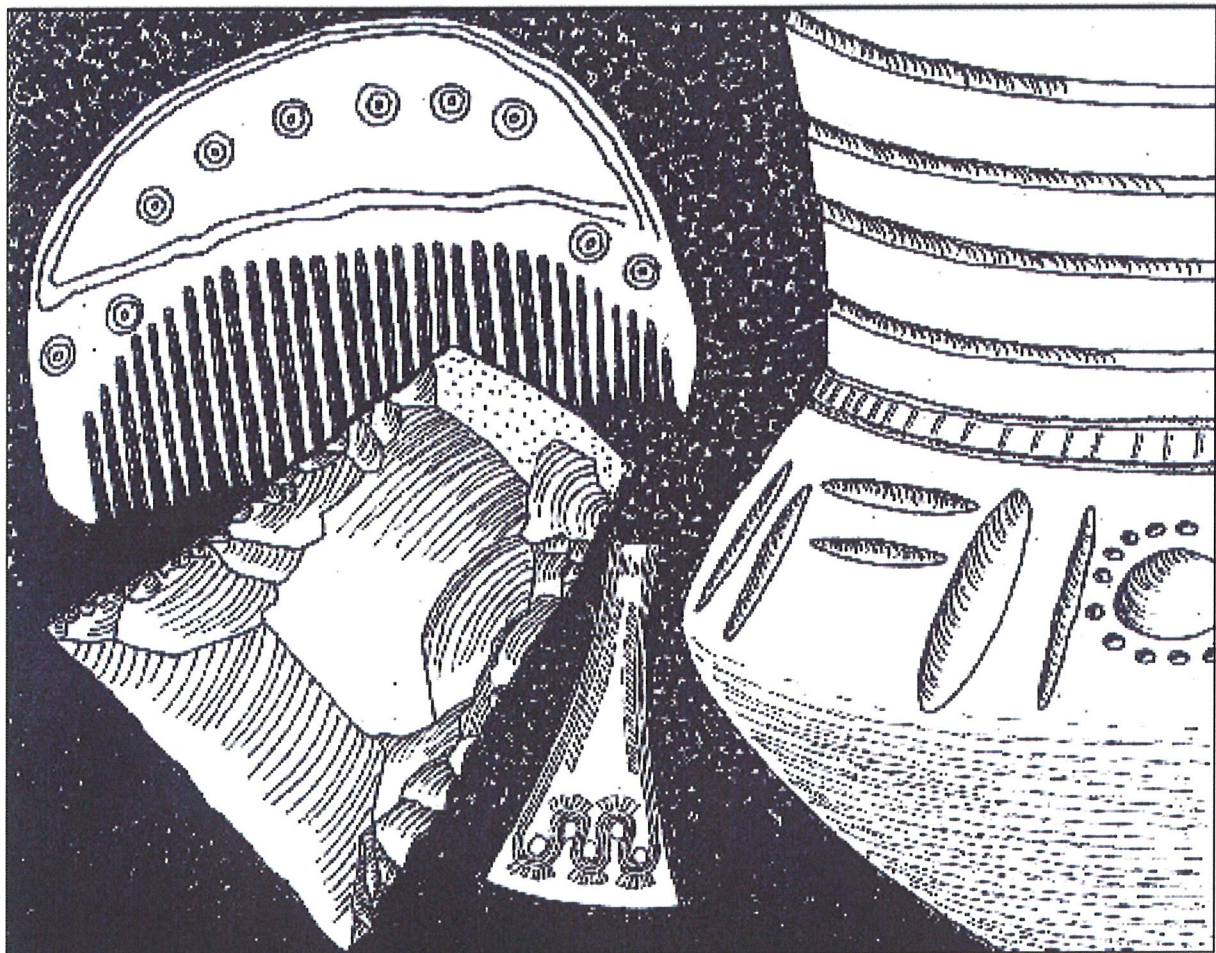

Forntida boplatstsrester

Björlanda 325 | Låssby 4:26 | Boplatsts
Förundersökning | Göteborgs kommun

Else-Britt Filipsson och Anna Gustavsson

ARKEOLOGISK RAPPORT FRÅN
GÖTEBORGS STADSMUSEUM
ISSN 1651-7636
© Göteborgs Stadsmuseum 2011
Norra Hamngatan 12
411 14 GÖTEBORG
www.stadsmuseum.goteborg.se

REDAKTION
Else-Britt Filipsson
Mona Lorentzson
Ulf Ragnesten

OMSLAGETS GRAFISKA FORM
Mimmi Andersson
Teckning: Hans Dillner

TOPOGRAFISKA OCH EKONOMISKA KARTAN
© Lantmäteriverket. Medgivande 507-98-3211

KARTOR FRÅN STADSBYGGNADSKONTORETS DATABAS
© Göteborgs Stadsbyggnadskontor

FORNLÄMNING BJÖRLANDA 325

Arkeologisk förundersökning, boplat

På uppdrag av Länsstyrelsen i Västra Götalands län utförde Göteborgs stadsmuseum en förundersökning på fastighet Låssby 4:26. Orsaken var en planerad husbyggnation. Fornlämning Bj 325 är en stenåldersboplat, huvudsakligen daterad till neolitisk tid, men fynd från senare perioder har även gjorts. På den aktuella fastigheten påträffades två anläggningar samt rester av ett kulturlager. Kulturlagret och anläggningarna påträffades inom en del av boplatområdet som var kraftigt stört av tidigare odling. Efter förundersökningen föreligger inga hinder för vidare exploatering på aktuell fastighet. Författaren har skrivit denna rapport utifrån platsledarens dokumentation.

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Länsstyrelsens beslut nr:	220-39862-99
Uppdragsgivare:	Hällevikens fastighet -och försäljning AB
Läge:	Låssby 4:26 i Björlanda (fig. 1 och 2)
Ekonomisk karta:	7B 1c
Koordinater i rikets nät:	x 6408,6/ y 1263,8
Grävningsorsak:	Husbyggnation
Grävningsinstitution:	Göteborgs stadsmuseum
Tidpunkt för undersökning i fält:	991105-991108
Antal arkeologtimmar i fält:	14
Antal maskintimmar:	8
Platsledare:	Johan Wigforss
Övriga deltagare i fält:	Ulf Ragnesten
GSMA inv. nr:	990008

TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSMILJÖ

Fornlämning Bj 325 ligger i en svag östsluttning i ett område som består av låga berg och mindre, tidigare åkerpartier, omedelbart söder om Gamla Sörredsvägen i Björlanda på Hisingen. Delar av boplatområdet är bebyggt med enfamiljshus för åretruntboende. Boplatsens utsträckning begränsas av bergsimpediment. Boplatområdet ligger 26-32 meter över havet, medan nivån för den undersökta fastigheten var 26 meter över havet. Området är tämligen fornlämningsrikt med stenåldersboplatser men också en del stensättningar och rösen. I närheten finns flera andra fornlämningar, t.ex. boplatserna Bj 324 och Bj 326.

UTSEENDE FÖRE UNDERSÖKNING

Den aktuella fastigheten var fram till den arkeologiska utgrävningen en obebyggd tomt. Marken har tidigare odlats och plöjts. I NV hörnet av Låssby 4:26 fanns en upplagd grushög med schaktmassor, vilka kom från NÖ hörnet av Låssby 4:25.

TIDIGARE/ SENARE- FYND OCH UNDERSÖKNINGAR

År 1967 hittades en keramikskärva strax SÖ om boplatsen. Vid Riksantikvarieämbetets inventering 1973 påträffades slagen flinta och ett knackstensfragment (GAM 49194:1-6). År 1991 genomförde Göteborgs Arkeologiska Museum en förundersökning och slutundersökning på Låssby 4:25. I de provgropar och meterrutor som vid dessa två tillfällen grävdes fann man rester av ett kulturlager samt flinta och keramik av neolitisk karaktär. En del av keramiken bedömdes dock kunna komma från senare perioder. Under 2001 undersökte Göteborgs stadsmuseum ytterligare två fastigheter inom boplatsoområdet, Låssby 4:24 och 4:29. Vid dessa undersökningar påträffades bl.a. stolphål och andra anläggningar samt flinta och keramik (GSMA 010028 och 010033). Datering har gjorts till stenålder, men även till senare perioder företrädesvis bronsålder och äldre järnålder.

MÅLSÄTTNING

Syftet med förundersökningen var att fastställa boplatsens utbredning och karaktär på den aktuella fastigheten samt att bedöma om det fanns några synliga och daterbara anläggningar eller kulturlager.

UNDERSÖKNINGSMETOD

Förundersökningen genomfördes med hjälp av maskingrävda schakt. Schakten grävdes med planskopa. Totalt grävdes fyra schakt. Påträffade anläggningar rensades fram för hand men genomgrävdes sedan med maskin på grund av tidsbrist.

GRÄVNINGSIAKTTAGELSER

Det kulturlager som påträffades under matjorden var generellt i hög grad sönderplöjt. Jorden var också omrörd efter grävda dräneringsdiken och nedläggning av en rörledning. Två anläggningar, A1 och A2, kunde dock ses. Det råder viss oklarhet kring dokumentationen från grävningen då båda anläggningarna enligt den skiss som gjordes ska ha legat i schakt 3, medan anteckningarna snarare kan tydas så att A1 låg i schakt 2 (fig. 3 samt schaktbeskrivningen). I den upplagda grushögen som nämndes ovan påträffades en hel del flintavslag och keramik.

SCHAKT- OCH ANLÄGGNINGSBESKRIVNINGAR

Schakt 1

Schaktet var 4 x 1,2 m. Jorden i schaktet var omrörd och en gammal rörledning identifierades. Inga spår av kulturlager eller anläggningar. Inga fynd påträffades.

Schakt 2

Schaktet var 12 x 1,2 m. Matjord var upp till 0,3 m tjock, under detta fanns ett sönderplöjt kulturlager. I den östra delen var jorden omrörd och lagren helt söndergrävda. Västra delen var genomgrävd av tre dräneringsdiken. Det var svårt att bilda sig en uppfattning om kulturlagrets karaktär och tjocklek då det var så pass omrört. Mellan dessa diken fanns keramik tillsammans med slagen flinta, på en yta av ca 1 m², se Anläggning 1.

Anläggning 1

Inom området för keramikfyndet fanns enstaka stenar av en storlek på 0,05- 0,15 cm. Den mörka jorden gick ned till 0,6 m under markytan. Keramiken fanns dock endast ned till ett djup av ca 0,45 m. Eventuellt kan anläggningen tolkas som en avfallsgrop.

Schakt 3

Schaktet var 14,5 x 1,2 m. Den plöjda matjorden var upp till 0,35 m tjock. Under matjorden påträffades ett ca 0,15 m tjockt kulturlager som delvis var sönderplöjt. I västra delen av schaktet påträffades en ansamling skörbrända stenar och en 3 x 3 m stor yta öppnades för att frilägga stensamlingen, se Anläggning 2.

Anläggning 2

Efter det att anläggningen rensats fram på ytan genomgrävdes den med maskin, på grund av tidsbrist. Anläggningen var ca 2 x 3 m och närmast oval, med något oklar och ojämn begränsning. Den bestod av bitvis mycket tätt placerade stenar av jämn storlek, ca 0,05-0,15 m stora. Enstaka stenar var mycket skörbrända, några var kantiga. Inget kol fanns, men mörk kulturlagerjord fanns runt och bland stenarna. Stenarna låg huvudsakligen placerade i ett skikt, men stenansamlingens yta måste ha skadats av tidigare plöjning, då dess yta fanns endast 0,25-0,3 m under markytan. Under stenarna fanns kolbitar, glest och ganska jämnt spridda ca 0,25 m under stenansamlingens yta. Stenarna var definitivt ditlagda. En del slagen flinta påträffades mellan dem. I botten kom stenig sand med stora naturliga stenar. Anläggningen skulle kunna vara rester av en hyddbotten, men med tanke bl.a. på anläggningens storlek är detta högst osäkert.

Schakt 4

Schaktet var 14,5 x 1,2 m. Den plöjda matjorden var upp till 0,4 m tjock. I botten av ploglagret kunde rester efter ett svartfläckigt kulturlager med enstaka små kolbitar ses. En del slagen flinta, men inga konstruktioner påträffades. Under det sönderplöjda lagret kom i östra delen av schaktet ett stenigt gruslager, i västra delen var lagret mer sandigt med inslag av lera.

FYNDBESKRIVNING

Fynden bestod av slagen flinta, varav två kärnor, en knacksten/kärna och ett fragment av en skivvaxa. En relativt stor mängd keramik samt en knacksten i bergart påträffades också. Keramikerna som utgjordes av sammanlagt 0,3 kg, bestod till största delen av en grovt magrad och ganska kraftig godstyp. Enstaka bitar av en tunnare godstyp, varav två mynningsbitar, påträffades. Överlag är keramiken i ganska dåligt skick med skadad yta, varför det är svårt att bestämma tjocklek. Bitarna är också alltför fragmentariska för att kunna bedöma kärnform och -storlek. Flintan har sorterats enligt "Sorteringsschema för flinta", Fyndrapporter, 1978.

TOLKNING OCH DATERING

Med ledning av den tidigare undersökningen av den intilliggande fastigheten Låssby 4:25, samt den slagna flintan och keramikens karaktär kan fynden dateras till den yngre stenåldern bortsett ifrån ett fragment av skivvaxan. En del av keramiken skulle dock, liksom keramiken som påträffades på Låssby 4:25, kunna komma från en senare period, möjligen järnålder. De senare undersökningarna på fastigheterna 4:24 och 4:29 stödjer en möjlig brons- eller järnåldersdatering för vissa av skärvorna. Detta är dock svårt att uttala sig om eftersom skärvorna är i mycket dåligt skick. Anläggning 2, stenansamlingen, kan i kombination med kulturlagerresterna indikera en hyddbotten, men detta antagande är mycket osäkert.

ANTIKNARISK BEDÖMNING

Genom förundersökningen kunde konstateras att det inom en del av fastigheten fanns anläggningar och rester av ett kulturlager samt slagen flinta och keramik. Dock kunde inom samma del också konstateras kraftiga störningar, dels genom tidigare odling, dels genom flera djupt grävda dräneringsdiken. I och med förekomsten av såväl kulturlager som anläggningar övervägdes om det var befogat att företa en slutundersökning. En sådan ansågs dock ha små utsikter att ge ett önskvärt resultat genom att området var så förstört genom den tidigare odlingen med flera dräneringsdiken och rörledningar. Ur antikvarisk synpunkt föreligger därför inga hinder för vidare exploatering. Lagskydd kvarstår dock för ej undersökta delar av fornlämningen Bj 325.

LITTERATUR

Andersson, S, m.fl. 1978. Sorteringsschema för flinta. *Fyndrapporter*, s. 215-252.

Fig. 1. Fornlämningens plats på centrala Hisingen i Göteborgs kommun. Blå kartan, skala 1:100 000.

By 325 1:200 (Långby 4:23)

Väg

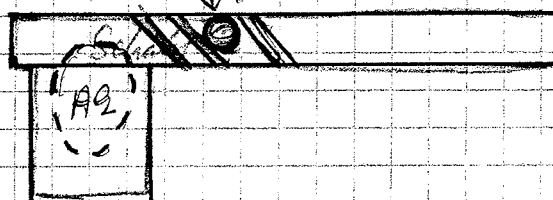
Långby 4:26
Hög med schakt-
målning

Sch 1

Sch 2

36 meter

Anl 1
plats för keramikfynd

Sch 4

Fig 3. Ritning över schakt och anläggningar

Fyndtabell Bj 325 GSMA 990008

<i>Undernr</i>	<i>Sakord</i>	<i>st</i>	<i>gr</i>	<i>Beskrivning</i>
01	Övrig kärna	1	74	Coretx kvar
02	Keramik	30	219	2 mynningsbitar, 1 med matskorpa
03	Avslag	34	583	1 bränd, 1 mkt stor, ett par av god kvalité
04	Keramik	10		
05	Avslag	3	30	
06	Övrig kärna	1	119	
07	Skivvxa	1	12	Fragment av yxa, egg 2,5 cm.
08	Avslag	13	237	1 bränd, ett av mkt god kvalité
09	Avslag	5	74	1 bränd
10	Knacksten	1	88	
11	Knacksten	1	345	
12	Keramik	3	36	
13	Avslag	16	462	